

V I Lenin

Till historien om frågan om diktaturen

(En anmärkning)

Frågan om proletarietets diktatur är en grundläggande fråga för den nutida arbetarrörelsen i alla kapitalistiska länder utan undantag. För att denna fråga skall bli helt klar måste man känna dess historia. Historien om läran om revolutionär diktatur i allmänhet och om proletarietets diktatur i synnerhet sammanfaller på det internationella planet med den revolutionära socialismens historia och särskilt med marxismens historia. Vidare – och detta är givetvis det allra viktigaste – utgör historien om förtryckta och utsugna klassers alla revolutioner mot utsugare det viktigaste materialet och huvudkällan till våra kunskaper i frågan om diktatur. Den som inte har förstått att varje revolutionär klass måste utöva diktatur för att segra, den har inte förstått något i revolutionernas historia eller vill inte veta något på detta område.

Särskild betydelse i rysk måttstock har, om man skall tala om teorin, det program för RSDAP som sammanställdes åren 1902-03 av Zarjas och Iskras redaktion eller, rättare sagt, av G Plechanov och sedan redigerades, ändrades och fastställdes av denna redaktion. Frågan om proletarietets diktatur ställs klart och bestämt i detta program och ställs dessutom just i samband med kampen mot Bernstein, mot opportunismen. Allra största betydelsen har naturligtvis ändå revolutionserfarenheterna, dvs i Rysslands fall 1905 års erfarenheter.

Det årets tre sista månader – oktober, november och december – var en period av anmärkningsvärt stark, bred, massomfattande revolutionär kamp, en period då de två kraftfullaste metoderna i denna kamp förenades: den politiska masstrejken och den väpnade resningen. (Inom parentes kan noteras att bolsjevikkongressen, ”RSDAP:s tredje kongress”, redan i maj 1905 ansåg ”uppgiften att organisera proletariet för omedelbar kamp mot självhärskardömet genom väpnad resning” vara ”en av partiets viktigaste och mest brådskande uppgifter” och gav alla partiorganisationer i uppdrag att ”klargöra den roll som spelas av politiska masstrejker, vilka kan få stor betydelse i början av och under själva resningen”.)

För första gången i världshistorien nådde den revolutionära kampen ett sådant högt utvecklingsstadium och en sådan styrka, att den väpnade resningen förenades med en masstrejk, detta specifikt proletära vapen. Det är klart att dessa erfarenheter har global betydelse för alla proletära revolutioner. Och bolsjevikerna har högst uppmärksam och ivrigt studerat dessa erfarenheter, såväl deras politiska som deras ekonomiska aspekter. Jag kan nämna en analys av uppgifterna månad för månad om 1905 års ekonomiska och politiska strejker, om sambandsformerna dem emellan, om det höga utvecklingsstadium i strejkkampen, som då uppnåddes för första gången i världen; det var den analys jag gjorde i tidskriften Prosvesjtjenije 1910 eller 1911 och som i korta drag återgavs i bolsjevikiska utlandspublikationer under denna epok.

Masstrejkerna och de väpnade resningarna ställde själva på dagordningen frågan om revolutionär makt och om diktatur, eftersom dessa kampmetoder ofrånkomligen – först på det lokala planet – medförde att de gamla myndigheterna kastades ut, proletariet och de revolutionära klasserna erövrade makten, godsägarna fördrevs, fabriker ibland annekterades osv etc. Den revolutionära masskampen under den nämnda perioden ledde till att det uppkom sådana i världshistorien aldrig tidigare skådade organisationer som *arbetardeputeradesovjeter* och sedan också soldatdeputeradesovjeter, bondekommittéer o d. Faktum är att de grundläggande frågor (sovjetmakt och proletär diktatur) som nu tilldrar sig de medvetna arbetarnas uppmärksamhet i hela världen praktiskt ställdes i slutet av 1905. Medan framstående representanter för det revolutionära proletariet och den oförfalskade

marxismen, exempelvis Rosa Luxemburg, genast värderade dessa praktiska erfarenheters betydelse och kritiskt analyserade dem på möten och i pressen, visade sig det väldiga flertalet officiella representanter för de officiella socialdemokratiska och socialistiska partierna, däribland såväl reformister som personer av typen blivande "kautskyaner", "longuetister" och Hillquits anhängare i Amerika, vara helt oförmögna att förstå dessa erfarenheters betydelse och fullgöra sin plikt som *revolutionärer*, dvs ta itu med att studera och propagera dessa erfarenheters lärdomar.

Omedelbart efter nederlaget för den väpnade decemberresningen 1905 i Ryssland tog både bolsjeviker och mensjeviker itu med att sammanfatta dessa erfarenheter. Detta arbete påskyndades speciellt genom att RSDAP i april 1906 i Stockholm höll en "föreningskongress", där både mensjeviker och bolsjeviker var representerade och formellt enades. Förberedelserna för denna kongress bedrevs ytterst energiskt av båda dessa fraktioner. Före kongressen, i början av 1906, publicerade båda fraktionerna egna förslag till resolutioner i alla de viktigaste frågorna. Dessa förslag, som återgavs i min broschyr "Rapport om Rysslands socialdemokratiska arbetarpartis föreningskongress (brev till Petersburgs arbetare)", Moskva, 1906 (110 sidor, varar nästan hälften utgörs av de båda fraktionernas resolutionsförslag och de av kongressen slutgiltigt antagna resolutionerna), utgör det huvudsakliga materialet för ett studium av hur frågan då ställdes.

Dispyterna om sovjeternas betydelse var redan då knutna till frågan om diktatur. Redan före revolutionen i oktober 1905 hade bolsjeviker tagit upp frågan om diktatur (se min broschyr "Socialdemokratins två taktiska linjer i den demokratiska revolutionen", Genève, juli 1905, omtryckt i samlingen "Tolv år"). Mensjeviker förhöll sig negativt till denna paroll om "diktatur". Bolsjeviker underströk, att arbetardeputeradesovjeterna "*de facto var embryon till en ny revolutionär makt*" – så står det bokstavligen i bolsjevikers resolutionsförslag (s 92 i "Rapporten"). Mensjeviker erkände sovjeternas betydelse och var för en "medverkan till bildande" av sådana osv, men ansåg dem inte som embryon till revolutionär makt, sade överhuvudtaget inget om någon "ny revolutionär makt" av sådan eller liknande typ och avvisade direkt parollen om diktatur. Det är inte svårt att se att fröet till alla nuvarande meningsskiljaktigheter med mensjeviker finns redan i detta sätt att ställa frågan. Inte heller är det svårt att se att mensjeviker (såväl de ryska som de ickeryska, i stil med kautskyanerna, longuetisterna o d) i sitt sätt att ställa denna fråga framträdde och fortfarande framträder som reformister eller opportunist, vilka i ord erkänner den proletära revolutionen men *i handling förnekar det mest väsentliga och grundläggande i begreppet revolution*.

Redan före revolutionen 1905 analyserade jag i den ovannämnda broschyren "Socialdemokratins två taktiska linjer" analyserat ett argument som framförts av mensjeviker, vilka anklagade mig för att ha "oförmärkt bytt ut begreppet revolution mot begreppet diktatur" ("Tolv år", s 459). Jag bevisade utförligt att mensjeviker just genom denna anklagelse avslöjar sin opportunist, sin verkliga politiska natur såsom eftersägare åt den liberala bourgeoisin och bärare av dess inflytande inom proletariatet. När en revolution blir en obestridlig kraft, då börjar även dess motståndare "erkänna revolutionen", sade jag och pekade då (sommaren 1905) på exemplet med de ryska liberalerna, som förblev konstitutionella monarkister. Nu, 1920, kan det tillfogas att även i Tyskland och Italien de liberala borgarna, eller åtminstone de mest bildade och förslagna bland dem, är beredda att "erkänna revolutionen". Men just genom att "erkänna" revolutionen och på samma gång vägra att erkänna en bestämd klass' (eller bestämda klassers) *diktatur* har den tidens ryska liberaler och mensjeviker och dagens tyska och italienska liberaler, turatister och kautskyaner avslöjat sin *reformism*, sin totala oduglighet som revolutionärer.

Ty när revolutionen redan har blivit en obestridlig kraft, när den "erkänns" även av liberalerna, när de härskande klasserna inte bara ser, utan också känner de förtryckta massornas oöver-

vinnliga styrka, då reduceras *hela frågan* – såväl för teoretikerna som för de praktiska politiska ledarna – till *en exakt klassmässig definition av revolutionen*. Och utan begreppet ”diktatur” är det *omöjligt* att ge en sådan exakt klassmässig definition. Det är omöjligt att vara revolutionär *i handling* utan att förbereda diktatur. Denna sanning förstod mensjevikerna inte 1905, och 1920 förstås den inte av de italienska, tyska, franska och övriga socialisterna, som är rädda för Kommunistiska internationalens stränga ”villkor”, och denna sanning fruktas av personer som förmår erkänna diktaturen *i ord* men inte förmår *förbereda* den *i handling*. Därför är det inte ovidkommande att utförligt återge det klagörande av Marx’ åsikter som jag publicerade i juli 1905 mot de ryska mensjevikerna men som även gäller 1920 års västeuropeiska mensjeviker (i stället för att namnge tidningar o a hänvisar jag bara till om det är mensjeviker eller bolsjeviker det är fråga om):

”Mehring berättar i sin inledning till de artiklar av Marx i Neue Rheinische Zeitung av år 1848 som han utgivit, att den borgerliga litteraturen bland annat förebrådde denna tidning för att den krävt ‘omedelbart införande av diktatur som enda medel att genomföra demokratin’ (Marx’ Nachlass¹, b III, s 53). Från vulgärt borgerlig synpunkt utesluter begreppet diktatur och begreppet demokrati varandra. Borgaren, som inte begriper klasskampens teori och är van vid att på den politiska arenan bevittna de småskurna grälen mellan bourgeoisins olika cirklar och kottierier, förstår med diktatur avskaffandet av alla demokratiska friheter och garantier, allt slags godtycke och maktmissbruk i diktatorns personliga intresse. I grund och botten framskyntar just denna vulgärt borgerliga synpunkt också hos våra mensjeviker, som förklarar bolsjevikernas förkärlek för parollen om diktatur med att Lenin ‘lidelsefullt önskar fresta lyckan’ (Iskra nr 103, s spalt 2). För att förklara för mensjevikerna skillnaden mellan begreppet klassdiktatur och personlig diktatur samt skillnaden mellan den demokratiska diktaturens och den socialistiska diktaturens uppgifter kan det inte skada att dröja vid Neue Rheinische Zeitungs synpunkter.

‘Varje provisorisk statsordning efter en revolution’, skrev Neue Rheinische Zeitung den 14 september 1848, ‘kräver en diktatur och därtill en energisk diktatur. Vi har från första början förebrått Camphausen (regeringschef efter den 18 mars 1848), att han inte uppträdde diktatoriskt, att han inte genast krossade och avlägsnade kvarlevorna efter de gamla institutionerna. Medan hr Camphausen alltså invaggade sig i konstitutionella illusioner, stärkte det slagna partiet (dvs det reaktionära partiet) sin ställning inom byråkratin och armén och dristade sig t o m att här och där gå till öppen kamp.’

Här sammanfattar Neue Rheinische Zeitung, anmärker Mehring med rätta, i några få satser det, som den utförligt motiverat i sina långa artiklar om ministären Camphausen. Vad säger oss då dessa Marx’ ord? Att en provisorisk revolutionär regering måste uppträda diktatoriskt (en tes som mensjevikerna, i sin bävan för parollen om diktatur, inte alls kunnat förstå) och att denna diktatur har till uppgift att förrinta kvarlevorna av de gamla institutionerna (just det, som tydligt påpekades i den resolution, som RSDAP:s [bolsjevikerna] 3:e kongress antog om kampen mot kontrarevolutionen och som – såsom vi ovan visade – utelämnades i mensjevikernas resolution). Och för det tredje framgår slutligen av dessa ord, att Marx gisslade de borgerliga demokraterna för deras ‘konstitutionella illusioner’ under revolutionens och det öppna inbördeskrigets period. Meningen i dessa ord framgår särskilt tydligt av en artikel i Neue Rheinische Zeitung den 6 juni 1848.

‘En konstituerande nationalförsamling’, skrev Marx, ‘måste framför allt vara en aktiv, revolutionärt aktiv församling. Församlingen i Frankfurt sysselsätter sig med skolkrior om parlamentarismen och låter regeringen handla. Om vi antar, att detta lärda koncilium efter den allra mognaste överläggning lyckades tänka ut den bästa dagordning och den bästa

¹ Marx’ kvarlåtenskap – Red

författning, vartill gagnar den bästa dagordning och den bästa författning, om de tyska regeringarna under tiden ställt bajonetterna på dagordningen?’

Detta är innebörden av parollen om diktatur ...

De stora frågorna i folkens liv avgörs endast genom styrka. De reaktionära klasserna själva är vanligen de första som tillgriper våld, inbördeskrig och ‘ställer bajonetterna på dagordningen’, såsom det ryska självhärskardömet har gjort och som det alltsedan den 9 januari systematiskt och oavslått, överallt och allestädes fortsätter att göra. Och när ett sådant läge skapats, när bajonetterna faktiskt ställts främst på den politiska dagordningen och upproret visat sig vara nödvändigt och oavvisligt, blir alla konstitutionella illusioner och skolkröror om parlamentarismen endast en täckmantel för det borgerliga förräderiet mot revolutionen, en täckmantel för hur bourgeoisin ‘drar sig undan’ revolutionen. Då måste den verkligt revolutionära klassen framföra just parollen om diktatur.”

Så resonerade bolsjevikerna om diktatur före oktoberrevolutionen 1905.

Efter erfarenheterna från denna revolution fick jag lov att utförligt behandla frågan om diktatur i broschyren, Petersburg, 1906 ”Kadeternas seger och arbetarpartiets uppgifter” (broschyren är daterad den 28 mars 1906). Ur denna broschyr skall jag citera alla de väsentligaste resonemangen med reservation för att jag ersätter en rad egennamn med en enkel hänvisning till huruvida det är fråga om kadeter eller mensjeviker. Allmänt sett är broschyren riktad mot kadeterna och delvis också mot partilösa liberaler, halvkadeter och halvmensjeviker. Men egentligen gäller allt som sägs om diktaturen just mensjevikerna, som hela tiden glidit närmare kadeterna i denna fråga.

”Samtidigt som skottlossningen i Moskva avtog, militär- och polisdiktaturen firade vilda orgier och avrättningar och masstortyr pågick över hela Ryssland, höjdes i kadeternas press röster mot vänsterns bruk av våld, mot de revolutionära partiernas strejk-kommittéer. Av Dubasov & Co betalda kadetprofessorer, som schackrar med vetenskapen, gick så långt som till att översätta ordet ‘diktatur’ med ‘förstärkt skydd’. ‘Vetenskapens män’ förvanskade till och med sitt gymnasielatin för att förringa den revolutionära kampen. Diktatur betyder – lägg märke till detta en gång för alla, herrar kadeter – oinskränkt makt, som baserar sig på våld och inte på lagen. I ett inbördeskrig kan varje segerrik makt endast vara en diktatur. Men saken är den att det finns en minoritets diktatur över majoriteten, en polisklicks över folket, och det finns också en det väldiga folkflertalets diktatur över en klick tyranner, rövare och folkmaktsusurpatorer. Genom sin vulgära förvanskning av det vetenskapliga begreppet ‘diktatur’ och sitt jämmer över våldet från vänster i en epok då det mest laglösa och mest gemena våld från höger firade excesser visade herrar kadeter åskådligt hur ‘kompromissare’ ställer sig i en skärpt revolutionär kamp. En ‘kompromissare’ gömmer sig feget, när kampens lågor flammor. När det revolutionära folket har segrat (den 17 oktober) kryper ‘kompromissaren’ fram ur sin håla, fjädrar sig, låter tungan löpa och skriker i extas: det var en ‘ärorik’ politisk strejk. När kontrarevolutionen segrar börjar ‘kompromissaren’ överösa de besegrade med hycklande tillrättavisningar och predikningar. Den segrande strejken var ‘ärorik’. De besegrade strejkerna, var kriminella, vilda, meningslösa, anarkistiska. Det besegrade upproret var vansinne, våldsexcesser, barbari, absurditet. En ‘kompromissares’ politiska samvete och politiska förstånd består kort sagt i att kräla i stoftet inför den för dagen starkaste, att gå i vägen för de stridande och hindra än den ena, än den andra sidan, att tona ner kampen och försöka avtrubba det revolutionära medvetandet hos folket, som utkämpar en förtvivlad strid för frihet.”

Vidare. Det är ytterst lägligt att här citera de mot hr R Blank riktade klagorandena i frågan om diktatur. Denna R Blank gav 1906 i en egentligen mensjevikisk men formellt partilös tidning en redogörelse för mensjevikernas åsikter, varvid han prisade dem för att de ”efter-

strävar att leda den ryska socialdemokratiska rörelsen in på den väg, som den internationella socialdemokratien med Tysklands stora socialdemokratiska parti i spetsen följer”.

Mot bolsjevikerna såsom oförnuftiga, omarxistiska, rebelliska osv revolutionärer ställde man o R Blank liksom kadeterna de ”förnuftiga” mensjevikerna, varvid han utgav även det tyska socialdemokratiska partiet för att vara mensjevikiskt. Detta är en vanlig metod inom den internationella strömningen av socialliberaler, pacifister m fl, som i alla länder lovprisat reformisterna, opportunisterna, kautskyanerna, longuetisterna som ”förnuftiga” socialister i kontrast till bolsjevikernas ”vansinne”.

Så här svarade jag hr R Blank i den nämnda broschyren 1906:

”Herr Blank jämför två perioder i den ryska revolutionen: den första omfattar ungefär oktober–december 1905. Det är den revolutionära virvelstormens period. Den andra är den nuvarande perioden, som vi har rätt att kalla perioden av kadetsegrar i valen till duman eller kanske, om vi tar risken att gå händelserna i förväg, kadetdumans period.

Om denna period säger herr Blank att tankens och förnuftets tur åter har kommit och att det är möjligt att återgå till medveten, planmässig, systematisk verksamhet. Den första perioden betecknar herr Blank däremot som en period, då teorin skilde sig från praktiken. Alla de socialdemokratiska principerna och idéerna försvar, man glömde den taktik som den ryska socialdemokratins grundare alltid hade förkunnat, och t o m den socialdemokratiska världsåskådningens grundpelare vräktes omkull.

Detta är ett faktiskt påstående av hr Blank. Marxismens hela teori skilde sig från ’praktiken’ under den revolutionära virvelstormens period.

Stämmer det? Vilken ’grundpelare’ är den främsta och viktigaste i den marxistiska teorin? Det är att proletariatet är den enda heltigenom revolutionära klassen i det moderna samhället och därför den främsta i varje revolution. Frågan är då: har den revolutionära virvelstormen vräkt omkull denna ’grundpelare’ i den socialdemokratiska världsåskådningen? Tvärtom: virvelstormen har stärkt den på det mest lysande sätt. Just proletariatet var den viktigaste och början nästan den ende kampen under denna period. För kanske första gången i världshistorien kännetecknades en borgerlig revolution av att ett rent proletärt kampvapen – den politiska masstrejken – användes i en omfattning som saknar motstycke även i de mest utvecklade kapitalistiska länder. Proletariatet gick ut i direkt revolutionär kamp i en tid, då herrar som Struve och Blank manade till deltagande i den bulyginska duman och kadetprofessorerna uppmanade studenterna att hålla på med studier. Med sitt proletära kampvapen van proletariatet åt Ryssland hela denna med förlov sagt ’författning’, som sedan dess bara blivit fördärvad, beskuren och inskränkt. Proletariatet tillämpade i oktober 1905 den taktiska kampmetod, som det ett *halvår tidigare* hade talats om i den *bolsjevikiska* 3:e RSDAP-kongressens resolution, vilken starkt betonade vikten av att kombinera politisk masstrejk med uppror: just denna kombination utmärker hela perioden av ’revolutionär virvelstorm’, hela det sista kvartalet 1905. Vår småborgerlige ideolog har sålunda förvanskat verkligheten på det mest ogenerade, det mest flagranta sätt. Han har inte påvisat något enda faktum som skulle vittna om att den marxistiska teorin skiljer sig från den ’revolutionära virvelstormens’ praktiska erfarenheter; han har försökt skymma undan denna virvelstormens viktigaste drag, som på ett lysande sätt bekräftade ’alla de socialdemokratiska principerna och idéerna’, ’den socialdemokratiska världsåskådningens alla grundpelare’.

Men vad var den verkliga orsak som fick hr Blank att komma fram till den monstruöst felaktiga uppfattningen, att alla marxistiska principer och idéer försvann under ’virvelstormens’ period? Det är mycket intressant att granska denna omständighet; därigenom avslöjas för oss om och om igen den politiska kalkborgerlighetens sanna natur.

Vad var det som främst skilde den 'revolutionära virvelstormens' period från den nuvarande, 'kadetska', perioden i fråga om olika metoder i den politiska verksamheten, olika metoder för folkets historieskapande verksamhet? Det är främst och huvudsakligen att man under 'virvelstormens' period använde vissa speciella metoder i denna skapande verksamhet, metoder som är främmande för andra perioder i det politiska livet. Här är de väsentligaste av dessa metoder: 1) att *folket 'erövrar' politisk frihet* – och förverkligar den utan några som helst rättigheter eller lagar och utan några som helst inskränkningar (mötesfrihet åtminstone vid universiteten, tryckfrihet, föreningsfrihet, församlingsfrihet osv); 2) att det skapas nya organ för *revolutionär makt* – arbetar-, soldat-, järnvägsmanna- och bondedeputeradesövjetter, nya landsbygds- och stadsmyndigheter osv etc. Dessa organ skapades uteslutande, av befolkningens *revolutionära* skikt, de skapades utanför alla lagar och normer på helt genom revolutionär väg som en produkt av folkets självständiga skapande arbete, som en yttring av initiativförmågan hos folket, vilket hade befriat sig eller höll på att befria sig från de gamla polisbojorna. Slutligen var det just maktorgan, trots att de var embryonala, spontana, ofärdiga och diffusa i sammansättningen och funktionen. De handlade som en makt när de t ex lade beslag på tryckerier (Petersburg) och arresterade polisbefäl som hindrade det revolutionära folket att utöva sina rättigheter (sådana exempel förekom också i Petersburg, där den nya maktens ifrågavarande organ var svagast och den gamla makten starkast). De handlade som en makt när de uppmanade hela folket att inte ge den gamla regeringen några pengar. De konfiskerade den gamla regeringens pengar (järnvägsmännens strejkkommittéer i söder) och använde dem för den nya, folkliga regeringens behov – ja, det var utan tvivel groddar till en ny, folklig, eller om man så vill, revolutionär, regering. Till sin sociala och politiska karaktär var detta ett embryo till de revolutionära folkelementens diktatur – förvånar det er, hr Blank och hr Kiesewetter? Ser ni inte här det 'förstärka skydd' som för en borgare är liktydigt med diktatur? Vi har redan sagt er att ni inte har den ringaste föreställning om det vetenskapliga begreppet 'diktatur'. Vi skall nu klargöra det för er, men låt oss först peka på den tredje handlingsmetoden under den 'revolutionära virvelstormens' epok: att *folket använder våld mot dem som förtrycker folket med våld*.

De maktorgan vi beskrivit var embryot till diktatur, eftersom denna makt inte erkände *någon* annan makt och inte *någon* lag, någon norm, varifrån den än utgick. Oinskränkt, utanför lagen stående, på våld i ordets mest direkta betydelse baserad makt – det är just diktatur. Men det våld, som den nya makten stödde sig på och eftersträvade att stödja sig på, var inte det våld som en handfull militärer utövar med bajonetter, inte 'polisstationens' våld, inte penningens våld, inte våld utövat av någon som helst av de gamla, etablerade institutionerna. Ingenting i den vägen. Den nya maktens nya organ hade varken vapnen, pengarna, eller de gamla institutionerna. Deras makt – kan ni föreställa er det, hr Blank och hr Kiesewetter? – hade inget gemensamt med de gamla maktredskapen, inget gemensamt med 'förstärkt skydd', om man inte avser folkets förstärkta skydd mot de polisiära och övriga gamla maktorganens förtryck.

Vad stödde sig då detta våld på? Det stödde sig på folkmassorna. Detta är den *grundläggande* skillnaden mellan denna nya makt och den gamla maktens alla tidigare organ. Dessa var organ för en minoritets makt över folket, över arbetarnas och böndernas massor. De förstnämnda var organ för folkets, arbetarnas och böndernas, makt över minoriteten, över en handfull polisiära förtryckare, över en klick privilegierade adelsmän och ämbetsmän. Detta är skillnaden mellan diktatur *över* folket och det revolutionära *folkets* diktatur, kom ihåg det, hr Blank och hr Kiesewetter! Den gamla makten såsom en minoritets diktatur kunde upprätthållas uteslutande genom polisiära knep, uteslutande genom att folkets massor hölls borta från, hölls undan från att delta i makten, övervaka makten. Den gamla makten var ständigt misstrogen mot massorna, skyggade för ljuset och upprätthölls genom bedrägeri. Den nya makten såsom den

väldiga majoritetens diktatur kunde upprätthållas och upprätthölls också uteslutande genom att den åtnjöt de väldiga massornas förtroende, uteslutande genom att den på det friaste, bredaste och kraftfullaste sätt engagerade alla massorna i att delta i makten. Inget fördolt, inget hemligt, inga reglementen, inga formaliteter. Är du en arbetande människa? Vill du kämpa för att befria Ryssland från en handfull polisiära förtryckare? Då är du vår kamrat. Välj din deputerade, nu genast, omedelbart, på det sätt du finner bäst – vi skall gärna och med glädje ta in honom bland de fullvärdiga medlemmarna av vår arbetardeputeradesovjet, vår bondekommitté, vår soldatdeputeradesovjet osv etc. Det är en makt som står öppen för alla, gör allt i massornas åsyn, är tillgänglig för massorna och utgår direkt från massorna, det är ett direkt och omedelbart organ för folkmassorna och deras vilja. Sådan var den nya makten eller, rättare sagt, embryot till den, eftersom den gamla maktens seger mycket tidigt trampade ner den unga plantans groddar.

Kanske ni frågar, hr Blank eller hr Kiesewetter: varför skall det vara 'diktatur', varför 'våld'? Behöver verkligen den stora massan använda våld mot en liten handfull människor, kan verkligen tiotals och hundratals miljoner människor vara diktatorer över ett tusental, ett tiotusental?

Denna fråga ställs vanligen av personer som för första gången ser termen diktatur användas i en för dem ny betydelse. Människorna är vana vid att se endast polismakt och endast polis-diktatur. För dem verkar det egendomligt att det kan finnas en makt utan någon polis, att det kan finnas en ickepolisiär diktatur. Ni säger att miljoner inte behöver använda våld mot några tusen. Ni tar fel, och misstaget beror på att ni inte ser företeelsen i dess utveckling. Ni glömmer att den nya makten inte faller ner från himlen, utan växer fram och uppstår vid sidan av den gamla, mot den gamla makten, i kamp mot den. Utan våld mot förtryckarna, som i sin hand har redskapen och organen för makt, kan folket inte befrias från förtryckarna.

Här har ni ett enkelt litet exempel, hr Blank och hr Kiesewetter, så att ni kan tillägna er denna lärdom, som är omöjlig att fatta för kadeternas förstånd och 'svindlande' för kadeternas tänkande. Föreställ er att Avramov misshandlar och torterar Spiridonova. Låt oss anta att Spiridonova har några tiotal eller hundratals obehäpnade människor på sin sida. På Avramovs sida finns en handfull kosacker. Vad skulle folket göra, om Spiridonova torterades på annan plats än i en fängelsehåla? Det skulle tillgripa våld mot Avramov och hans följe. Det skulle kanske få offra några kämpar, som Avramov skjuter ner, men det skulle likväl med våld avvärja Avramov och kosackerna, varvid det troligen på stället skulle döda några av dessa med förlov sagt människor och sätta de övriga i något slags fängelse för att hindra dem att begå fler gemenheter och för att överlämna dem åt folkets domstol.

Så ni ser, hr Blank och hr Kiesewetter, att när Avramov med sina kosacker torterar Spiridonova, så är det militär och polisiär diktatur över folket. När ett revolutionärt folk (ett folk som är i stånd att bekämpa förtryckarna och inte bara förmana, upplysa, beklaga, fördöma, gråta och jämra sig, ett folk som inte är kälkborgerligt inskränkt, utan revolutionärt) använder våld mot Avramov och andra avramovar, så är detta det revolutionära folkets diktatur. Det är *diktatur*, eftersom det är folkets makt över Avramov, en makt som inte begränsas av några som helst lagar (en 'kälkborgare skulle nog vara emot att Spiridonova med våld räddas undan Avramov: det är ju inte 'lagligt'! De skulle fråga om vi har någon 'lag' som tillåter att Avramov dödas. Har inte vissa kälkborgerliga ideologer skapat en teori om att man inte med våld får göra motstånd mot det onda?). Det vetenskapliga begreppet diktatur innebär inget annat än en helt oinskränkt, av inga som helst lagar och absolut inga regler begränsad makt, som direkt stöder sig på våld. Begreppet 'diktatur' betyder *inget annat än detta*, lägg det på minnet, herrar kadeter! Vidare ser vi i det av oss valda exemplet just *folkets* diktatur, eftersom folket, befolkningens massor, oorganiserade och av en 'tillfällighet' samlade på en given plats, själva träder ut direkt på scenen, själva håller räfst och rättarting, utövar makt och

skapar en ny revolutionär rätt. Slutligen är det just det *revolutionära* folkets diktatur. Varför endast det revolutionära och inte hela folkets diktatur? Jo, därför att det inom hela folket, som ständigt och på det grymmaste sätt drabbas av avramovarnas bedrifter, finns fysiskt miss-handlade, förskrämda människor, människor som moraliskt fördärvats genom exempelvis teorin om ickevåldsmotstånd mot det onda eller helt enkelt fördärvats inte av teorier, utan av fördomar, sedvänjor och slentrian, likgiltiga människor som vi kallar kälkborgare, småborgare som är mer kapabla att undvika hård kamp, slinka förbi eller rentav gömma sig (bara jag inte råkar i slagsmål och får på skallen!). Det är därför diktaturen inte utövas av hela folket, utan endast av det revolutionära folket, som dock inte alls fruktar hela folket, för hela folket förklarar orsakerna till sina handlingar och alla detaljer i dem och gärna engagerar *hela* folket för att delta inte bara i ledningen av staten, utan också i makten och i statens själva uppbyggnad.

Det enkla exempel vi valde innehåller sålunda *alla element* i det vetenskapliga begreppet 'det revolutionära folkets diktatur' samt i begreppet 'militär och polisiär diktatur'. Från detta enkla exempel, begripligt även för en lärd kadetprofessor, kan vi gå över till mer komplicerade företeelser i samhällslivet.

Revolution, i ordets strikta, direkta betydelse, är i ett folks liv just en period, då den genom sekler uppdämda ilskan över avramovarnas bedrifter bryter fram *i handling* och inte i ord, och i handling av *folkets miljonmassor* och inte av enskilda personer. Folket vaknar och reser sig för att befria sig från avramovarna. Folket befriar otaliga spiridonovor i det ryska livet från avramovarna, använder våld mot avramovarna, tar makten över avramovarna. Detta sker naturligtvis inte så enkelt och inte så 'med en gång' som i det exempel, som vi förenklade åt hr professor Kiesewetter – denna folkets kamp mot avramovarna, en kamp i ordets strikta, direkta betydelse, denna handling att kasta av avramovarna från folkets rygg sträcker sig över månader och år av 'revolutionär virvelstorm'. Denna folkets handling att kasta av avramovarna är just det reella innehållet i vad som kallas Rysslands stora revolution. När det gäller metoderna för att skapa historia äger denna handling rum i de former vi just beskrivit när vi talat om den revolutionära virvelstormen, nämligen att folket erövrar politisk frihet, dvs den frihet avramovarna hindrat det att utöva; att folket skapar en ny, revolutionär makt, makt över avramovarna, makt över den gamla polisregimens förtryckare; att folket brukar våld mot avramovarna för att avlägsna, avväpna och oskadliggöra dessa vildhundar, alla sådana som Avramov, Durnovo, Dubasov, Min osv etc.

Är det bra att folket använder sådana olagliga, oordnade, oplanerade och osystematiska kampmetoder som att erövra frihet och skapa en ny, revolutionär makt som formellt inte erkänns av någon, att det brukar våld mot folkförtryckarna? Ja, det är mycket bra. Det är det högsta uttrycket för folkets frihetskamp. Det är den stora tid, då de drömmar om frihet som de bästa människorna i Ryssland hyst blir förverkligade *i handling*, handling av folkmassorna själva, och inte av ensamma hjältar. Det är lika bra som när folkmassan (i vårt exempel) befriar Spiridonova från Avramov och med våld avväpnar och oskadliggör Avramov.

Men det är just här vi nalkar oss den centrala punkten i kadeternas fördolda tankar och farhågor. En kadet är en kälkborgerlighetens ideolog just därför att han till politiken, till hela folkets befrielse, till revolutionen överför synsättet hos en kälkborgare, som i vårt exempel med Avramovs tortyr mot Spiridonova skulle försöka hålla folkmassan tillbaka, råda den att inte bryta mot lagen, att inte skynda sig att rycka offren ur händerna på bödeln, som handlar i den lagliga maktens namn. I vårt exempel skulle en sådan kälkborgare naturligtvis moraliskt vara ett rent missfoster, och med tillämpning på hela samhällslivet är kälkborgarens moraliska degeneration en egenskap som – upprepar jag – inte alls är personlig, utan social, kanske betingad av den borgerlig-kälkborgerliga rättsvetenskapens fördomar, som bitit sig fast i skallen.

Varför anser hr Blank att det inte ens behöver bevisas, att alla marxistiska principer glömdes bort under 'virvelstormens' period? Därför att han förvanskar marxismen till brentanoism och anser att sådana 'principer' som folkets erövring av frihet, skapande av en revolutionär makt och bruk av våld inte är marxistiska. Detta synsätt skymtar fram i hela artikeln av hr Blank, och inte bara Blank ensam, utan alla kadeter, alla de författare inom det liberala och radikala lägret, ända till bernsteinianerna från 'Bez Zaglavija', sådana som Prokopovitj, Kuskova och tutti quanti¹, som idag lovprisar Plechanov för hans kärlek till kadeterna.

Låt oss se hur denna åsikt har uppkommit och varför den måste uppkomma.

Den uppkom direkt ur bernsteinismen eller, på ett bredare plan, ur den västeuropeiska socialdemokratins opportunistiska uppfattning. Felen i denna uppfattning, vilka systematiskt och längs hela linjen har avslöjats av de 'ortodoxa' i väst, överförs nu till Ryssland 'smygvägen', med annan garnering och av en annan anledning. Bernsteinianerna har accepterat och fortsätter att acceptera marxismen *med undantag* för dess direkt revolutionära sida. De betraktar inte den parlamentariska kampen som ett av kampmedlen, speciellt användbart under bestämda historiska perioder, utan som den viktigaste och nästan enda kampformen, som gör 'våld', 'erövring' och 'diktatur' onödiga. Det är denna vulgära, kälkborgerliga förvanskning av marxismen som nu överförs till Ryssland av herrar som Blank och Plechanovs övriga liberala lovtalare. De har blivit så vana vid denna förvanskning, att de inte ens anser det nödvändigt att försöka bevisa att de marxistiska principerna och idéerna glömdes bort under den revolutionära virvelstormens period.

Varför måste en sådan åsikt uppkomma? Därför att den mest fullständigt motsvarar småbourgeoisins klasställning och intressen. Det 'renade' borgerliga samhällets ideologer accepterar socialdemokratins alla kampmetoder, *utom dem som det revolutionära folket använder i 'virvelstormens' epoker* och som den revolutionära socialdemokratien godkänner och bidrar till att använda. Bourgeoisin kräver proletariats medverkan i kampen mot autokratin, men endast en medverkan som inte övergår i supremati för proletariatet och bönderna, endast en medverkan som inte helt undanröjer de gamla, feodal-autokratiska och polisiära maktorganen. Bourgeoisin vill bevara dessa organ och bara ställa dem under sin direkta kontroll – den behöver dem *mot proletariatet*, vars proletära kamp alltför mycket skulle underlättas om dessa organ helt undanröjdes. Det är därför som intressena hos bourgeoisin som klass kräver både monarki och överhus, kräver att en folkets revolutionära diktatur förhindras. Bekämpa autokratin, säger bourgeoisin till proletariatet, men rör inte de gamla maktorganen – dem behöver jag. Kämpa 'parlamentariskt', dvs inom de gränser jag föreskriver enligt överenskommelse med monarkin, kämpa med hjälp av organisationer – bara inte sådana som generalstrejkskommittéer, arbetar- och soldatdeputeraderåd o d – utan sådana som erkänns, begränsas och görs ofarliga för kapitalet genom en lag, som jag utfärdar enligt överenskommelse med monarkin.

Det är därför begripligt varför bourgeoisin talar med ringaktning, förakt, ilska och hat om 'virvelstormens' period och med entusiasm, hänförelse och gränslös kälkborgerlig förtjusning – över reaktionen – om den av Dubasov skyddade konstitutionalismens period. Detta är kadeternas ständiga och oföränderliga gamla egenskap: strävan att stödja sig på folket och fruktan för dess revolutionära initiativ.

Det är också begripligt varför bourgeoisin som pesten skyr en upprepning av 'virvelstormen', varför den ignorerar och döljer inlag av ny revolutionär kris och varför den stöder konstitutionella illusioner och sprider dem bland folket.

¹ Deras gelikar – Red

Nu har vi helt förklarat varför hr Blank och hans gelikar deklarerar, att alla marxistiska principer och idéer glömdes bort under 'virvelstormens' period. Som alla kälkborgare erkänner hr Blank marxismen *förutom* dess revolutionära sida, erkänner de socialdemokratiska kampmetoderna, *förutom* de mest revolutionära och de direkt revolutionära metoderna.

Hr Blanks inställning till 'virvelstorms'perioden är i högsta grad karakteristisk såsom en illustration till den borgerliga oförståelsen för de proletära rörelserna, till den borgerliga skräcken för hård och beslutsam kamp, till det borgerliga hatet mot alla yttringar av ett abrupt, i ordets rätta bemärkelse revolutionärt sätt att lösa sociala historiska problem, varigenom de gamla institutionerna bryts sönder. Herr Blank har avslöjat sig och samtidigt avslöjat hela sin borgerliga inskränkthet. Han har hört och läst att socialdemokraterna under virvelstormsperioden gjorde 'misstag' – och så skyndade han sig att dra slutsatsen och eftertryckligt, kategoriskt och grundlöst förklara att marxismens alla 'principer' (som han inte ens har något begrepp om!) har glömts bort. Med anledning av dessa 'misstag' vill vi anmärka: har det i arbetarrörelsens, i socialdemokratins utveckling kanske förekommit någon period, när inga misstag har gjorts? När det inte iakttagits några avvikelser åt höger eller vänster? Är kanske inte historien om den parlamentariska perioden i den tyska socialdemokratiska kampen – en period som för alla inskränkta borgare över hela världen framstår som en gräns som inte får överskridas! – fylld av sådana misstag? Om herr Blank inte vore så urbotat okunnig i frågor om socialismen, skulle han lätt kunna dra sig till minnes Mülberger och Dühring, frågan om Dampfersubvention, "de unga", bernsteiniaden och mycket, mycket annat. Men det viktiga för herr Blank är inte att studera socialdemokratins verkliga utvecklingsgång, utan allt han vill är att förringa kampens proletära bredd för att kunna förhålliga sitt kadetpartis borgerliga ömklighet.

Ser vi på saken med tanke på socialdemokratins avvikelser från dess vanliga, 'normala' väg, så finner vi faktiskt att den 'revolutionära virvelstormens' period även i detta avseende uppvisar en *större* och inte mindre sammanhållning och ideologisk integritet hos socialdemokratins än tidigare. 'Virvelstorms' epokens taktik fjärmade inte utan närmade socialdemokratins båda flyglar. De tidigare meningsskiljaktigheterna ersattes med åsiktshet i frågan om den väpnade resningen. Socialdemokrater från båda fraktionerna var verksamma i arbetardeputeradesovjeterna, dessa särartade organ för embryonal revolutionär makt, drog in soldater och bönder i dessa sovjeter och utfärdade revolutionära manifest tillsammans med de småborgerliga revolutionära partierna. Den förrevolutionära epokens gamla tvister avlöstes av solidaritet i praktiska frågor. Den revolutionära tidvattenvågen förde meningsmotsättningarna åt sidan, framtvängde en militant taktik, undanröjde frågan om duman, ställde på dagordningen frågan om resning och förde socialdemokratins och den revolutionära borgerliga demokratin närmare varandra i det direkta aktuella arbetet. I 'Severnyj Golos' manade mensjeviker tillsammans med bolsjeviker till strejk och uppror, manade arbetarna att inte inställa kampen förrän de hade makten i sin hand. Den revolutionära situationen själv anvisade de praktiska parollerna. Dispyterna gällde endast detaljer i bedömningen av händelserna: 'Natjalo' t ex betraktade arbetardeputeradesovjeterna som organ för lokal revolutionär självstyrelse, medan 'Novaja Zjizn' såg dem som embryonala organ för revolutionär makt, vilka förenade proletariatet och de revolutionära demokraterna. 'Natjalo' lutade åt proletär diktatur. 'Novaja Zjizn' förespråkade proletariatets och böndernas demokratiska diktatur. Men uppvisar inte vilken som helst period i vilket som helst europeiskt socialistiskt partis utveckling sådana och liknande åsiktsskillnader inom socialdemokratins?

Nej, herr Blanks förvrängning av frågan, hans flagranta förvanskning av gårdagshistorien kan endast förklaras med att vi har att göra med ett skolexempel på självbelåten borgerlig vulgaritet, för vilket perioderna av revolutionär virvelstorm tycks vara ett vansinne ('alla principer har glömts bort', 'själva tänkandet och det enkla förnuftet nästan försvinner'),

medan de perioder då revolutionen slås ner och kälkborgerligheten gör 'framsteg' (skyddade av Dubasov) framstår som en epok av förnuftig, medveten och planmässig verksamhet. Denna jämförande bedömning av två perioder ('virvelstorms'perioden och kadetperioden) löper som en röd tråd genom herr Blanks hela artikel. När mänsklighetens historia rusar fram med ett lokomotivs hastighet, så är det en 'virvelstorm', en 'ström', ett 'försvinnande' av alla principer och idéer. När historien rör sig med ett hästdraget fordons fart, så är detta höjden av förnuft och planmässighet. När folkmassorna själva med all sin ofördärvade primitivitet och enkla, ohyvlade beslutsamhet börjar skapa historia och direkt och omedelbart omsätta 'principerna och teorierna' i praktiken, då känner sig borgarna skräckslagna och ylar att 'förnuftet skjuts i bakgrunden' (är det inte tvärtom, ni kälkborgerlighetens heroer? är det inte massornas i stället för enskilda personers förnuft som träder fram i historien vid just sådana tidpunkter? är det inte då som massornas förnuft blir en vital, verksam kraft och inte en skrivbordskraft?). När massornas omedelbara rörelse har undertryckts med arkebuseringar, exekutioner, spöslitning, arbetslöshet och svält, när den av Dubasov finansierade professorliga vetenskapens löss kryper fram ur springorna och börjar göra saker åt folket i massornas namn, varvid de säljer och förråder deras intressen till ett privilegierat fåtal – då tror kälkborgerlighetens riddare att en epok av lugnt och fridfullt framåtskridande har inträtt, att 'tankens och förnuftets tur har kommit'. Borgarna är alltid och överallt sig lika: vare sig man tar 'Poljarnaja Zvezda' eller 'Nasja Zjizn', vare sig man läser Struve eller Blank, är det överallt samma sak, överallt denna inskränkta, professorlig-pedantiska, byråkratstela bedömning av revolutionära och reformistiska perioder. De förstnämnda är vansinnesperioder, tolle Jahre, då tanke och förnuft försvinner. De sistnämnda är perioder av 'medveten, systematisk' verksamhet.

Misstolka inte mina ord! Säg inte att jag påstår att herrar som Blank föredrar de ena eller andra perioderna. Saken gäller inte alls preferenser – växlingen mellan historiska perioder kommer inte an på vad vi subjektivt föredrar. Vad saken gäller är att herrar som Blank i *analysen* av den ena eller andra periodens *egenskaper* (helt oberoende av våra preferenser eller sympatier) samvetslöst *förvanskar sanningen*. Saken är den att just revolutionära perioder utmärks av att historieskapandet är bredare, rikare, medvetnare, planmässigare, mer systematiskt, djärvare och färgstarkare jämfört med perioderna av kälkborgerligt, kadetiskt, reformistiskt framåtskridande. Men herrar som Blank vänder ut och in på det hela! De utger torftighet för att vara historieskapande rikedom. De betraktar de nedtryckta eller förtrampade massornas överksamhet som en triumf för 'systematiken' i ämbetsmännens och borgarnas verksamhet. De väsnas om att tanke och förnuft har försvunnit, när det i stället för allehanda små kanslibyråkraters och liberala penny-adliners (radskrivares) sönderplockande av lagförslag inträder en period med omedelbar politisk aktivitet av 'det enkla folket', som helt sonika direkt, omedelbart bryter sönder folkförtrycksorganen, erövrar makten och tar det som ansetts vara allehanda folkplundrars tillhörighet, kort sagt när miljoner förtrampade människors tanke och förnuft just vaknar och gör det inte bara för att läsa böcker, utan för att handla, utföra vitala, mänskliga handlingar, för att skapa historia.”

Sådana var dispyterna om diktatur åren 1905-06 i Ryssland. Herrar som Dittman, Kautsky, Crispian och Hilferding i Tyskland, Longuet & Co i Frankrike, Turati och hans vänner i Italien, MacDonald och Snowden i England m fl resonerar egentligen om diktatur på precis samma sätt som hr R Blank och kadeterna gjorde i Ryssland 1905. De förstår inte vad diktatur är, förmår inte förbereda den och är ur stånd att förstå och genomföra den.

Den 20 oktober 1920

Kommunistitjeskij Internatsional, nr 14, den 9 november 1920

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 41, s 369-391